

Sote- ja maakuntauudistuksen tilannekatsaus

Ohjausr § 46

Väliaikaisen valmistelutoimielimen puheenjohtaja Pentti Malinen kertoo sote- ja maakuntauudistuksen ajankohtaiset asiat ja etenemisen.

1. Valtakunnallisen valmistelun muuttunut tilanne

Valtakunnallisten aikataulujen ja ohjeistusten muutokset heinä-elokuulta on koottuna seuraava:

Perustuslakivaliokunnan annettua kesäkuun lopulla lausuntonsa sote- ja maakuntauudistuksen lakipaketista hallitus päätti lainsäädännön valmisteluaikataulujen muutoksesta. Uudistuksen projektinjohtaja Tuomas Pöysti on 5.7.2017 lähettänyt uudistuksen valmistelijoille viestin, jossa todetaan mm. seuraavaa:

"Hallitus on sopinut sote- ja maakuntauudistuksen uudesta aikataulusta ja valmistelun jatkoprosessista, jotta eduskunnan perustuslakivaliokunnan valinnanvapauslakia koskevat huomautukset saadaan huolella toteutettua.

Perustuslakivaliokunnan lausunnossa PeVL 26/2017 vp todetulla tavalla tärkeintä on, että sote- ja maakuntauudistus toteutuvat. Maakunnat aloittavat työnsä vuoden 2019 alussa. Maakuntavaalitkin ehditään järjestää ja käydä tämän hallituskauden aikana.

Uudella aikataululla on tarkoitus varmistaa, että uudistuksen toimeenpano toteutuisi hallitummin ja varmemmin, erityisesti tietojärjestelmien/maakunta- ja sote-ICT:n näkökulmasta.

Valinnanvapauslakiesityksen jatkumuokkaus tehdään perustuslakivaliokunnan antamien nuottien mukaisesti. Hallitus kunnioitti jatkolinjauksissaan perustuslakivaliokunnan viitoittamaa tietä.

Uudistuksen valmistelu maakunnissa saa jatkaa ja askelmerkit on nyt taas toivottavasti riittävän selvät. Maakunnille jää enemmän valmistautumisaikaa.

Mihinkään ei ole hävinnyt tarve korostaa sitä, miksi uudistusta tehdään. Julkisen talouden kestävyysvajetta pitää vähentää jotta hyvinvointivaltion tulevaisuus on käytännössäkin turvattu. Yhdenvertaiset palvelut on turvattava koko Suomessa nyt ja tulevaisuudessa. Uudistus pitää tehdä nyt hyvin ja huolella ja uudistustyötä tulee päättäväisesti jatkaa.

Huomioitavaa on, että uudistuksen valmistelun aikataulu on edelleenkin hyvin tiukka. Hukkaviikkoja ei jää. Tästäkin selviämme hyvällä yhteistyöllä ja sitoutumisella pääasiaan: perusoikeudet turvataan tulevaisuuden Suomessa ”.

Valtioneuvoston viestintäosasto antoi 5.7.2017 seuraavan tiedotteen:

Sote- ja maakuntauudistus voimaan 1.1.2020, maakuntavaalit lokakuussa 2018

Hallitus päätti neuvottelussaan 5.7.2017 jatkaa sote- ja maakuntauudistusta siten, että uudistus tulee voimaan 1.1.2020 alkaen. Maakuntavaalit järjestetään lokakuussa 2018.

Eduskunnan käsittelyssä oleviin lakiesityksiin tehdään perustuslakivaliokunnan 29.6.2017 lausunnon edellyttämät muutokset. Valinnanvapauslain osalta hallitus antaa uuden hallituksen esityksen alkuvuodesta 2018. Eduskunnan jo käsittelyssä oleviin sote-järjestämis- ja maakuntalakeihin tehdään PeV:n edellyttämät muutokset eduskunnan valiokunnissa ministeriöiden vastinemenettelyllä. Muilta osin sote- ja maakuntauudistuksen lakiesitykset eivät ole auki. Perustusvaliokunnan toiveen mukaisesti maakunta-, sote- ja valinnanvapauslait käsitellään eduskunnassa yhtäaikaisesti.

Perustuslakivaliokunta ei pidä sote-uudistuksen peruspilareita maakunnallisesta järjestämisestä, rahoituksesta tai valinnanvapaudesta peruslähtökohdiltaan ongelmallisina. Ongelmallisiksi ei liioin koettu valinnanvapauden toteuttamisen keinoja, joita ovat sosiaali- ja terveyskeskukset, suunhoidon yksiköt, asiakasseteli ja henkilökohtainen budjetti. Perustuslakivaliokunta esittää niihin kuitenkin useita perusteltuja muutoksia. Valinnanvapauden kokeiluja ja pilottihankkeita viedään eteenpäin.

Uuden valinnanvapauslakiesityksen valmistelu tapahtuu pelkästään virkatyönä liitteenä olevan aikataulujanan mukaisesti. Virkamiehet laativat kokonaisesityksen valinnanvapauslaiksi ja reformiryhmä käsittelee sen yhtenä kokonaisuutena.

Päätöksenteon varmistamiseksi ja sote-uudistuksen kolmen miljardin euron kustannusten vähentämistavoitteen saavuttamiseksi talouspoliittinen ministerivaliokunta käsittelee valinnanvapauslakiehdotuksen ennen lopullisen hallituksen esityksen antamista.

Hallitusryhmät sitoutuvat noudattamaan edellä mainittua sekä tukemaan näin syntyvää sote- ja maakuntauudistusta siten, että sen täytäntöönpano ja voimaantulo eivät vaarannu milteään osin.

Erillisliitteenä on Uudistuksen valmistelun tavoiteaikataulu ja Kuntaliiton (Timo Reina) arvioita muutosten vaikutuksesta uudistuksen valmistelun eri osiin.

Erillisliite nro: 1

Tavoiteaikataulusta ilmenee eri valmisteluvaiheittain uudistuksen jatkoeteneminen. Uusi valinnanvapauslakiesitys saataneen eduskuntakäsittelyyn maaliskuussa 2018. Tavoitteena on saada uudistuksen koko lakikokonaisuus hyväksytyksi eduskunnassa 31.5.18 mennessä. Tällöin lait voisivat tulla voimaan ja väliaikaishallinto aloittaa kesäkuussa 2018. Maakuntavaalit pidettäisiin 28.10.18, ja uudet maakunnat järjestäytyisivät tammikuusta 2019 lukien.

Maakunnat päättäisivät maakuntastrategiasta ja vuoden 2020 talousarviosta syksyllä 2019. Uusi lainsäädäntö voimassa ja järjestämistäsi vastuu siirtyy sekä laajennettu valinnanvapaus vaiheistettuna käyttöön 1.1.2020 lukien.

Muuttuneet aikataulut vaikuttavat myös makauntauudistuksen valtion rahoitukseen. Maakunnissa on odotettu tarkennuksia jo myönnetyn rahoituksen, varattujen ja vielä myöntämättömien rahojen sekä tulevan vuoden valtion talousarvion määrärahojen osalta. Maakunnittain näkemykset rahoituksen tarpeesta ja riittävydestä ovat poikenneet varsin paljon. Yhteinen tavoite on ollut saada valtiolta takeet riittävien resurssien turvaamiseksi.

Perustuslakivaliokunnan mietinnössä keskeinen kritiikin kohde oli soite-palvelujen valinnanvapauden toteutusmalli, jota siis jatkovalmistelussa tullaan korjaamaan. Lakivalmistelu on käynnistynyt ja uuden aikataulun mukaan uusi esitys tulee viralliselle lausuntokierrokselle niin, että se päättyy joulukuulla. Etäneuvottelun yhteydessä saadun viestin mukaan valinnanvapauspilotit tullaan käynnistämään uuden mallin pohjalta siten, että toinen hakukierros viivästyy ja samalla annetaan uudet hakuohjeet. Ensimmäisen kierroksen hakijat joutuvat muuttamaan hakemuksensa uusien ohjeiden mukaiseksi.

Erillislakien valmistelun aikataulut sopeutetaan maakuntapaketin kokonaisuusajankäyttöön. Aluekehittämisen ja kasvupalvelujen lakipaketti eri sisältölakeineen valmistuu siten eduskunnalle esitettäväksi maaliskuulle 2018. Niiden valmistelussa on huomioitava sekä annettu lausuntopalaute että perustuslakivaliokunnan lausunnon soveltaminen. Tästä huolimatta on ollut epävarmaa asettaako TEM uudet lakiluonnokset lausuntokierrokselle.

Maantielain muutosesitys on juuri ollut lausunnolla 4.9. mennessä. Kainuun liitto ja kunnat ovat antaneet asiasta lausuntoja. Po. lakiin on sisällytetty tarkentavia määräyksiä tulevien maakuntien liikenne-

tehtävistä ja erityisesti yhteistoiminnan järjestämisestä.

Valtakunnallisessa valmistelussa keskeisessä asemassa ovat käynnistymässä oleva tulevien maakuntien talouden ja toiminnan simulointiprosessi. Tämän rinnalla on käynnistynyt lisäksi aluekehittämisen keskustelujen simulointi, jonka aloitustilaisuus pidettiin 29.8. Säätytalolla (ks. erillisliite 2). Tässä neuvotteluprosessissa on tarkoitus muodostaa uusi vuorovaikutusmalli valtioneuvoston (ministeriöt) ja uusien itsehallinnollisten maakuntien välille.

Erillisliite nro: 2

2. Kainuun valmistelun eteneminen kesä-elokuu 2017

Kainuun maakuntahallitus nimesi väliaikaisen toimielimen kokoonpanon kokouksessaan 19.6. 2017. Kainuun väliaikainen toimielin järjestäytyi kokouksessaan 26.6. ja aloitti samalla valmistelun vastuu- ja suunnitteluhenkilöstö ensimmäiset rekrytoinnit. Toimielin hyväksyi myös johtosäännön sekä rekrytointiohjeet (olettaen, että maakuntauudistuksen voimaantulon myötä väliaikainen toimielin saa juridisen aseman uudistuksen valmistelussa).

Väliaikainen toimielin on kokoontunut elokuussa kaksi kertaa. Kokouksissa on käsitelty uudistuksen valtakunnallisten aikataulujen vaikutuksia Kainuun valmisteluun. Uudistuksen valmistelun ja sen hallinnoinnin osalta yksi konkreettinen vaikutus on uudistuksen esivalmisteluvaiheen pidentyminen ensi vuoden kesäkuulle saakka. Tämän vuoksi väliaikainen toimielin on esittänyt, että Kainuun liitto jatkaa uudistuksen hallinnoijana. Asia käsiteltiin ja hyväksyttiin Kainuun liiton osalta maakuntahallituksen kokouksessa 24.8.

Väliaikaisen toimielimen valmistelussa ja päätöksenteossa ovat olleet kesän aikana sisäisessä haussa olleiden tehtävien täyttämisen. Rekrytointien etenemistä käsitellään tarkemmin ohjausryhmän esityslistan kohdassa 6.

Kainuun ja valtakunnallisen valmistelun tilannetta tarkasteltiin 28.8. pidetyssä etäneuvottelussa, jonka kutsui koolle VM:n maakuntauudistuksen muutosjohtaja Pauli Harju. Erillisliitteenä on tiivistelmä muutosjohtaja Harri Mattilan laatimasta kokonaiskatsauksesta Kainuun esivalmistelun toteutumisesta ja tilanteesta. Ohjausryhmälle annetaan tiivis kuvaus neuvottelun keskeisistä asioista.

Erillisliite nro: 3

Muuttuneiden aikataulujen vuoksi väliaikainen toimielin on valmistelussa uudelleen uudistuksen aikatauluja, työryhmätyöskentely, henkilöstösuunnitelmaa ja budjettia. Tämä ohjausryhmän kokous on

osaltaan merkittävä linjauskokous tulevan valmisteluprosessin päälinjoille.

Puheenjohtajan ehdotus:

Ohjausryhmä merkitsee tilannekatsauksen tiedoksi.

Ohjausryhmä:

Hyväksyi ehdotuksen.
